

Табыстар.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстар

Жариялау күні: 17.10.2025

Келесі жариялау күні:

09.10.2026

1. Түйінді тұстар

Тоқсандағы жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстар

2. Глоссарий

3. Әдістемелік түсініктемелер

4. Пайдалы сілтемелер

1. Түйінді тұстар

2024 жылғы бағалау бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары айына 215 979 теңгені құрады, бұл 2023 жылмен салыстырғанда 13,7% жоғары, көрсетілген кезеңде нақты ақшалай табыстар 4,6% артты.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстар

Қазақстан Республикасындағы 2024 жылғы халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары айына 215 979 теңгені құрады және 2023 жылмен салыстырғанда 13,7% өсті. Осы кезеңнің тұтыну бағаларының индексін (8,7%) ескере отырып, халықтың ақшалай табыстары нақты мәнде 4,6% артты.

Өңірлер бөлінісінде халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары Алматы қаласында – 19,5%, Алматы облысында – 17,5%, Түркістан облысында – 17,2% және Ақтөбе облысында – 17,1% өсімді көрсетті.

2024 жылғы халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстарының ең жоғары мәні Алматы қаласында (344 454 теңге) және Атырау облысында (жан басына шаққанда айына 329 734 теңге) тіркелген.

Динамикалық кестелер:

[1. Халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары \(жылдық\)](#)

[2. Атаулы ақшалай табыстар индексі \(жылдық\)](#)

[3. Нақты ақшалай табыстар индексі \(жылдық\)](#)

2. Глоссарий

Халықтың атаулы ақшалай табыстары (бағалау) - халықтың ағымдағы тұтынуға, өндірістік қызметке және жинақтауға бағыттайтын ақшалай қаражаты. Олардың шамасы макродеңгейдегі есептік әдіспен айқындалады, жалдамалы және дербес жұмыспен қамтудан халықтың ақшалай кірістерін бағалауды (еңбекақы төлеуді жасыруға және жұмыспен қамтылған халық санын статистикалық есептілікпен қамтымауға жете есептей отырып) және әлеуметтік трансферттер төлеуді қамтиды;;

Атаулы ақшалай табыстар индексі-базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі атаулы ақшалай табыстардың өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш;

Нақты ақшалай табыстар индексі-базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі бағалардың өзгеруін ескере отырып, атаулы ақшалай табыстардың өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш;

Жалдамалы жұмыспен қамтудан түсетін табыс - жалақы, көтермелеу төлемінің барлық түрлері, жалақыға үстемеақылар, жұмыскерлер жұмыс орны бойынша алатын алымдар, сыйақылар мен жәрдемақылар;

Қызметкерлердің жалақысы (еңбекақы) қоры-ұйымдар есептеген жиынтық ақшалай қаражат, сондай-ақ салықтар мен басқа да ұстап қалуларды (табыс салығы) ескере отырып, қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеу үшін ақшалай бірлікке аударылған заттай нысандағы қаражат (лауазымдық айлықақылар (тарифтік мөлшерлемелер), қосымша ақылар, үстемеақылар, сыйақылар, ынталандырушы және өтемдік сипаттағы төлемдер) міндетті зейнетақы жарналары), оларды қаржыландыру көзіне және нақты төлеу мерзіміне қарамастан;

Өзін-өзі жұмыспен қамтудан түсетін табыс-өзін-өзі жұмыспен қамту негізінде тауарлар мен қызметтерді өндіруден алынатын ақшалай және заттай нысандағы табыс;

Тұтыну бағаларының индексі (ТБИ) – халықтың жеке тұтыну үшін сатып алатын тауарлары мен қызметтерінің тіркелген себетіне бағалардың орташа деңгейінің уақыт бойынша өзгеруін сипаттайтын көрсеткіш.

3. Әдістемелік түсініктемелер

Халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары туралы ақпарат Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының 2016 жылғы 21 қыркүйектегі № 214 бұйрығымен бекітілген, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2016 жылғы 21 қазанда № 14350 болып тіркелген, халықтың атаулы ақшалай табыстарын есептеу (бағалау) жөніндегі әдістемеге сәйкес ай сайынғы, тоқсан сайынғы және жылдық негізде қалыптастырылады.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс көрсеткішін есептеу макро деңгейде халықтың табысы – жалдамалы жұмыспен қамтудан түсетін табыстар (жалақы), дербес жұмыспен қамтудан түсетін табыстар, төленген әлеуметтік трансферттер, басқа да табыстар туралы барлық деректерді (статистикалық және әкімшілік) біріктіру жолымен жүзеге асырылады, өйткені есептеу бір адамға шаққанда жүргізіледі.

Халықтың атаулы ақшалай табыстарын бағалау (бұдан әрі - ХААТ) жыл басынан бастап кезең ішінде тек Қазақстан Республикасы бойынша, ал тоқсан мен жыл ішінде-Қазақстан Республикасы мен өңірлер бойынша өспелі қорытындымен ай сайын жүргізіледі.

Халықтың жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарын есептеу келесі негізгі кезеңдерді қамтиды:

- 1) жалдану бойынша жұмыстан түскен атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 2) еңбек ақыны жасыруға жете есептеу коэффициентін есептеу;
- 3) өз бетінше жұмыспен қамтылудан түскен атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 4) халыққа төленген ағымдағы трансферттерді есептеу;
- 5) халықтың өзге де ақшалай табыстарын есептеу;
- 6) жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 7) атаулы және нақты ақшалай табыстар индекстерін есептеу.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табысты есептеу

ХААТ жалпы шамасы жалдамалы жұмыстан, өз бетінше жұмыспен қамтылудан түскен табыстарды, ағымдағы төленген трансферттерді және өзге де ақшалай табыстарды жиынтықтау жолымен анықталады.

Жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыс мынадай формуламен анықталады:

$$ААТ_{\text{жан басына/шақ}} = \frac{\sum ААТ_{\text{жалпы}}}{\text{Саны}_{\text{халық}}}$$

мұнда:

$\sum ААТ_{\text{жалпы}}$ – есепті кезеңдегі ХААТ-тың жалпы сомасы;

$\text{Саны}_{\text{халық}}$ – есепті кезеңдегі елдегі халықтың саны.

Алғашқы статистикалық деректерді ұсыну мерзімінің әртүрлілігіне және жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) мен ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған деректерді нақтылауға (түзетуге) сәйкес ай, тоқсан мен жылдық кезеңдерге халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарының жалпы мөлшерін алдын ала есептеу (бірінші бағалау) және қайта есептеу (екінші бағалау немесе нақтылау) жүргізіледі.

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарын алдын ала есептеу жыл басынан бергі кезең үшін есептік кезеңнен кейінгі күнтізбелік 40-шы күні ай сайынғы және тоқсандық жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған деректер негізінде, сондай-ақ сарапшылық бағалау мен есептеу (бағалау) кезінде болмаған статистикалық көрсеткіштерді есептеу негізінде жүзеге асырылады.

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарын жыл басынан бергі кезеңге және жылға қайта есептеу (нақтыланған бағалау) жылдық жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған жылдық деректер негізінде есепті кезеңнен кейінгі жылдың қыркүйегінде жүзеге асырылады.

Атаулы ақшалай табыстың индексін есептеу.

ХААТ серпінін бағалау үшін атаулы ақшалай табыстардың индексі есептеледі:

$$ААТ_i = \frac{ААТ_e}{ААТ_б} * 100\%,$$

где:

ААТ_и- атаулы ақшалай табыстардың индексі;

ААТ_е- есепті кезеңдегі жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс;

ААТ_б- базистік кезеңдегі жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс.

Нақты ақшалай табыстың индексін есептеу

Нақты көріністе жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыс көрсеткішін есептеу тұтыну бағалары индексінің көмегімен жүргізіледі.

Нақты көріністе жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табысты есептеу ағымдағы көрсеткішті базистік кезеңнің салыстырмалы бағаларына келтіру әдісімен мына формула бойынша жүзеге асырылады:

$$НАТ_i = \frac{НАТ_i}{ТБИ} * 100\%$$

где:

НАТ_и– нақты ақшалай табыстардың индексі;

ААТ_и– есепті кезеңдегі атаулы ақшалай табыстардың индексі;

ТБИ– есепті кезеңдегі тұтыну бағаларының индексі.

4. Пайдалы сілтемелер

Халықтың атаулы ақшалай табыстарын есептеу (бағалау бойынша) әдістемесі

Атаулы ақшалай табыстар. «Талдау» Ақпараттық-талдау жүйесі

Шығаруға жауапты: Еңбек және тұрмыс деңгейі статистикасы департаменті	Департамент директоры: Н. Белоносова Тел. +77172 749022	Орындаушы: А. Макшаева Тел. +7 7172 749262 E-mail: a.makshayeva@aspire.gov.kz	Мекенжай: 010000, Астана қаласы Мәңгілік ел даңғылы, 8 Министрліктер үйі, 4-кіреберіс
---	--	--	--

© Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросы